

L'educació escolar a Catalunya: indicadors i nou paradigma

JOAQUIM PRATS

Catedràtic de la Universitat de Barcelona i President del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

La crisi de l'educació

En quina situació es troba el sistema educatiu? Què cal fer per solucionar els seus problemes? Aquestes preguntes són difícils de respondre, atesa la complexitat del món de l'educació escolar. Les mil i una propostes de canvi, la simplicitat de les anàlisis que, sovint, trobem als diaris i també alguns informes acadèmics no són eines prou vàlides per afrontar la solució. Eines que no són prou útils per descobrir els camins de sortida a la relativa insatisfacció que es percep sobre l'educació i que té la seva expressió, amb més o menys matisos, en reiterades declaracions que afirmen que el sistema escolar no assolix els objectius esperats.

En la literatura acadèmica occidental ja fa temps que es parla d'una crisi de l'educació.

Els canvis socials, econòmics i culturals que s'han produït en les últimes dècades —i que s'estan produint encara ara— provoquen fortes tensions internes en els sistemes educatius, tant en els contextos estrictament escolars com en els àmbits familiars i socials. Aquests canvis generen tensions que són percebudes com una crisi de valors i com una incapacitat de la societat per gestionar amb èxit el sistema educatiu. En realitat, però, no es dona acord entre els experts per definir com s'ha de caracteritzar aquesta crisi: si constitueix una oportunitat de canvi, una transformació positiva o, en sentit contrari, si es tracta d'una inevitable decadència, d'un signe de la incapacitat dels aparells escolars per abordar els nous temps.

El valor dels indicadors

Segons tots els indicadors que es fan públics i que s'analitzen amb minuciositat —malgrat que potser no sempre amb la imparcialitat i amb l'ètica professional exigida— l'escola infantil, la primària, la secundària obligatòria i la postobligatòria, l'educació d'adults i també la universitat, estan en crisi. Però sorgeix una pregunta inevitable: de quina crisi es parla? Està en crisi la manera tradicional de transmetre el saber o és que el saber està inadaplat a les contínues mutacions d'un món fluït? Aquesta situació de crisi, és imputable a l'escola o és conseqüència d'una situació socioeconòmica concreta? És cert que l'escola no respon a

les demandes formatives de l'entorn laboral? Aquestes i altres preguntes no tenen una resposta fàcil i gairebé mai és possible respondre de manera categòrica.

L'àmbit de l'educació és molt complex i multifactorial. Els diversos elements que hi intervenen poden influir en el conjunt de manera molt heterogènia i sovint poden modificar qualsevol situació. Alguns d'aquests elements són molt coneguts i relativament fàcils d'analitzar, però en canvi n'hi ha d'altres que són molt més subtils i difícils de mesurar. Per això és tan problemàtic poder fer afirmacions precises en aquest camp. Passa el mateix que a d'altres àmbits, com per exemple en l'econòmic: des de fa anys, per poder parlar-ne amb un mínim de seriositat acadèmica, és necessari emprar i contrastar multitud de dades que ens apropin a la realitat.

Els resultats no són homogenis en tota la població que va fer la prova al maig de 2009. En el conjunt de competències avaluades, l'alumnat de nacionalitat espanyola va obtenir millors resultats que l'alumnat estranger. La mitjana de l'alumnat de nacionalitat espanyola es va situar sempre per sobre de la mitjana de Catalunya

Aquesta és precisament l'ajuda que proporcionen els indicadors. Amb les dades que ens faciliten podem opinar amb més rigor i apropar-nos a una visió més objectiva de la realitat, però hem d'assumir que mai no serà exacta. La mateixa paraula "indicadors" ja ens dona pistes del què representen i són: es tracta d'informacions que ens poden ajudar a formar-nos una opinió sobre la situació d'un sistema, d'un àmbit, de l'assoliment d'un repte, però sempre de manera parcial. La seva virtut és que estan construïts amb possibilitat de quantificar el que mesuren i, sent consensuats, permeten la comparació entre realitats socials o sistèmiques diferents.

Fa més de deu anys que el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu publica l'informe *Sistema d'Indicadors d'Educació de Catalunya* que pretén ajudar-nos a situar el nostre sistema educatiu en el context espanyol i internacional. Si ens parem a analitzar-los, no ens sobtarà, per exemple, comprovar que les informacions que ens proporcionen els estudis de rendiment internacional no indiquen res més que allò que ja podríem pensar a partir de les dades que aporten els indicadors seleccionats en el *Sistema d'Indicadors de Catalunya* —de context, de recursos, de processos, de resultats—. Això ens demostra la necessitat d'emprar de manera simultània en les anàlisis un conjunt

d'indicadors i no quedar-nos només amb informacions parcials aportades per una part dels indicadors, com sovint es fa quan a través d'un sol informe, una sola perspectiva, com pot ésser l'estudi PISA o altres, s'elabora un dictamen general sobre el conjunt del sistema educatiu, atès que l'estudi PISA no té aquest objectiu sistèmic. Cal, per tant, treballar sempre des de perspectives múltiples i valorar de manera holística dades diverses per poder acostar-nos a la realitat.

L'avaluació de l'educació primària 2009 i l'informe PISA 2006

Els instruments més utilitzats són els estudis de rendiments escolars. Els dos més solvents, dels que són actualment responsabilitat el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, són la prova d'avaluació de final de l'educació primària i l'informe PISA. Revisarem breument algunes de les seves conclusions per aproximar-nos des d'aquesta perspectiva a una visió, necessàriament parcial del sistema educatiu a Catalunya.

Respecte als resultats de l'avaluació realitzada a tots els nens i nenes que cursaven l'últim curs d'educació primària l'any 2009, cal dir que són molt eloqüents. En ser una avaluació censal i no mostral com l'informe PISA, aquesta avaluació té un nivell de fiabilitat estadística molt elevat.

L'objectiu de l'avaluació final de l'educació primària, realitzada per primera vegada el curs 2008-2009, ha estat comprovar, en acabar l'esmentada etapa educativa, el nivell d'assoliment de les competències bàsiques en llengua catalana i castellana i matemàtiques. Les proves van ser realitzades pels 59.063 alumnes que acabaren l'etapa d'educació primària per incorporar-se el curs següent a l'ensenyament secundari obligatori. En l'anàlisi dels resultats no han estat comptabilitzats els escolars amb necessitats educatives especials o els nouvinguts amb menys de dos anys d'escolaritat, ni l'alumnat absent (tot plegat, un percentatge inferior al 9% del cens). Descomptat aquest percentatge, un 24,4% dels alumnes no van assolir el nivell bàsic en competència lingüística en llengua catalana; un 28,7% van quedar també per sota d'aquest límit en les proves de llengua castellana; mentre que en competència matemàtica un 24,2% no va assolir el mínim exigít.

Aquesta avaluació ens dona una primera pista sobre els baixos rendiments que trobem en una quarta part dels escolars en acabar l'ESO que, probablement, constitueixen el gruix dels alumnes que després no obtindrà el graduat escolar. Hem de presumir que aquesta franja d'alumnes, que no

Pel que fa als resultats de l'alumnat estranger, el grau de no assoliment de les competències en llengua castellana i catalana ha estat superior al 42%, percentatge similar han aconseguit en matemàtiques, amb l'excepció dels nens i nenes xinesos, que van obtenir els millors resultats en aquesta darrera competència, amb un 84% d'assoliment

té assolit el nivell necessari de competències bàsiques i que es troba ja al final de l'educació primària no es veurà ampliada durant l'etapa següent: l'educació secundària obligatòria (ESO). Queda per saber si l'ESO té capacitat per resoldre els problemes d'aquest aproximadament 25% d'alumnes que no supera els objectius de rendiment escolar en l'educació primària. Només quan es disposi d'una altra avaluació censal en acabar la secundària obligatòria podrem treure noves conclusions.

Ara bé, els resultats no són homogenis en tota la població que va fer la prova al maig de 2009. En el conjunt de competències avaluades, l'alumnat de nacionalitat espanyola va obtenir millors resultats que l'alumnat estranger. La mitjana de l'alumnat de nacionalitat espanyola es va situar sempre per sobre de la mitjana de Catalunya. Pel que fa als resultats de l'alumnat estranger, el grau de no assoliment de les competències en llengua castellana i catalana ha estat superior al 42%, percentatge similar han aconseguit en matemàtiques, amb l'excepció dels nens i nenes xinesos, que van obtenir els millors resultats en aquesta darrera competència, amb un 84% d'assoliment.

Igualment són il·lustratius els resultats si considerem la tipologia dels centres educatius. Mostren clarament que aquests tenen incidència en els resultats de l'alumnat, atès que en una mateixa zona geogràfica i en un mateix nivell socioeconòmic es donen diferències significatives. La titularitat no és el principal factor determinant dels resultats, sinó que ho és la composició social de l'alumnat i el bon funcionament del centre.

Agafem, per exemple, cinc centres educatius d'una mateixa zona geogràfica (de titularitat privada i pública), que anomenarem A, B, C, D i E, ordenats segons la puntuació obtinguda. En competència en llengua catalana i en un nivell socioeconòmic mitjà, hi ha una diferència de 26,5 punts entre el centre A (el que obté la puntuació més alta) i el centre E (el que obté la puntuació més baixa). En un nivell socioeconòmic baix, la diferència és de 23,5 punts. En competència en llengua castellana, la diferència és de 21,9 punts en el nivell socioeconòmic mitjà i de 25,8 punts en el baix. En competència matemàtica, la diferència és de 24,1 punts en el nivell socioeconòmic mitjà i de 17,9 punts en el baix. És clar que, amb aquests resultats, no és possible establir cap relació entre l'àmbit de les competències. El que sí que mostren les dades és que la diferència de puntuació és més gran entre els centres d'un nivell socioeconòmic baix que no pas entre els del nivell socioeconòmic mig. Una possible conclusió, amb totes les matisacions que fan al cas, és

pensar que el funcionament del centre, el paper que hi juguen l'equip directiu i el professorat i les pràctiques pedagògiques són elements que han de tenir alguna cosa a veure amb els resultats que obté un alumnat de característiques similars.

Amb els resultats de l'informe PISA arribem a conclusions semblants, en aquest cas per als estudiants de 15 anys que estan escolaritzats a l'ESO. La visió que es té d'aquest informe és, sovint, massa simplificada i molt centrada en els rànquings generals que aporta l'informe. Però la realitat sempre és plena de matisos. És cert que els resultats de l'alumnat de 15 anys de Catalunya no són tan bons com ens agradaria, però també ho és que les dades que proporciona PISA s'han d'analitzar amb prudència perquè, entre d'altres coses, PISA no demostra ni justifica les diferències de resultats que es donen entre països, ni tampoc entre les comunitats autònomes espanyoles. La comparació dels resultats obtinguts pels diferents països que participen en l'estudi és una simplificació de la realitat, perquè sempre és arriscat comparar sistemes educatius molt diferents —Catalunya i Espanya, per exemple, ben poc tenen a veure amb Finlàndia. Les comparacions només a partir dels resultats no expliquen la part més complexa de la realitat educativa. Per fer-ho s'han de tenir en compte d'altres factors, com ara els *currícula* vigents a cada país, el percentatge d'alumnat de 15 anys avaluat que cursa 2n i 3r d'ESO i no 4rt —com li correspondria, i que en el nostre cas participa en l'estudi—, les pràctiques pedagògiques emprades a l'aula, etc.

Potser el més destacat del treball que ha fet el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu amb les dades PISA és l'anàlisi dels elements de context que s'associen al rendiment i que expliquen la variació dels resultats. Les informacions sobre el context provenen dels qüestionaris que van respondre tant l'alumnat com els directores i directores dels 51 centres de la mostra —cal fer notar que l'instrument de medició emprat implica la percepció subjectiva de qui respon, de manera que les conclusions que se'n puguin derivar han de ser considerades amb una certa cautela.

En competència científica, àrea prioritària d'avaluació de PISA 2006, s'evidencia que la puntuació mitjana global de l'alumnat de 15 anys de Catalunya està moderadament per sota de la puntuació mitjana dels països de l'OCDE. La majoria de l'alumnat se situa a les franges intermèdies de l'escala de nivells i hi ha pocs alumnes en els nivells superiors d'excel·lència. De tota manera, més enllà de les comparacions entre països, el més significatiu són les informacions contextuais vinculades amb els rendiments educatius.

Tot resumint, aquestes informacions mostren el següent:

Primer.- El context socioeconòmic i cultural familiar explica, d'acord amb les dades PISA, gran part de la variació del rendiment en competència científica. En aquest sentit destaca que, dins de les variables agrupades sota l'epígraf de context socioeconòmic i familiar, el nivell màxim d'estudis del pare o de la mare és la variable que més incidència té sobre els resultats mesurats a les proves.

Segon.- Aparentment, la titularitat dels centres educatius sembla que estableix diferències apreciables en el rendiment de l'alumnat en competència científica. Ara bé, fixar-se tan sols en això és voler veure només una porció de la realitat. De fet, els centres no es distingeixen únicament per la seva titularitat, sinó per altres característiques que posen de manifest el grau d'heterogeneïtat que hi ha entre uns i altres, entre els públics i els privats. Dit d'una altra manera, els centres públics i els privats són força diferents, especialment pel que fa al percentatge d'alumnat amb nivell socioeconòmic baix, que és molt més alt en els centres públics.

Tercer.- La immigració —per raons evidents, vinculada majoritàriament als nivells socioeconòmics baixos— és una variable que estableix diferències significatives en el rendiment de l'alumnat en competència científica. I a Catalunya la immigració no està equitativament repartida. Majoritàriament, es concentra en els centres de titularitat pública, en gran part per la desigual distribució territorial dels centres educatius.

Quart.- El funcionament del centre incideix de manera significativa en el rendiment de l'alumnat en competència científica de nivell socioeconòmic i cultural familiar alt i mitjà. Les dades també indiquen la influència negativa que els centres amb un funcionament millorable tenen en el rendiment de l'alumnat.

Quant a les altres dues competències considerades pel PISA 2006, es manté la mateixa tònica d'anàlisi que hem esbossat. En competència matemàtica, les puntuacions de l'alumnat català se situen al mateix nivell que el de la mitjana dels països de l'OCDE. També són rellevants en els resultats les variables referides al curs de l'alumnat i al nivell socioeconòmic i cultural familiar. El gènere de l'alumnat, en canvi, no incideix en els rendiments.

Quant a la competència en comprensió lectora, l'alumnat de Catalunya obté una puntuació mitjana per sota de la

Quant a la competència en comprensió lectora, l'alumnat de Catalunya obté una puntuació mitjana per sota de la dels països de l'OCDE. És destacable que el gènere de l'alumnat incideixi significativament en els resultats: la mitjana de resultats de les noies és millor que la dels nois

dels països de l'OCDE. Com passa amb les altres dues competències, el curs en què als 15 anys està escolaritzat l'alumne i el nivell socioeconòmic i cultural familiar incideixen significativament en les puntuacions. Per acabar, és destacable que, en el cas de la competència lectora, el gènere de l'alumnat incideixi significativament en els resultats: la mitjana de resultats de les noies és millor que la dels nois.

Altres indicadors: nivell general de formació i Lisboa 2010

Els estudis de rendiment són de gran utilitat. Però quedar-se només amb les informacions que proporcionen és, manifestament, una simplificació de la realitat.

Respecte a d'altres indicadors, potser el més destacable del sistema educatiu català i espanyol és l'èxit històric d'haver assolit l'escolarització universal de la població entre els 3 i els 16 anys: aquesta fita, que va esdevenir realitat en un període molt curt de temps, en menys de 15 anys, havia estat la principal reivindicació de les forces progressistes a Espanya i Catalunya al llarg de tot el segle passat. Al costat de la universalització, cal situar-hi uns altres elements clarament positius.

La gratuïtat de l'ensenyament bàsic és clarament un altre dels avenços socials en l'evolució històrica del sistema educatiu a Espanya i a Catalunya, encara que en aquest punt no es pot silenciar el fet que en els centres de titularitat privada finançats amb fons públics, les famílies continuen pagant de manera alegal per l'escolarització dels seus fills. S'hauria de parlar, doncs, d'una gratuïtat relativa. La parcial consecució de l'objectiu de disposar d'un ensenyament bàsic realment gratuït és una de les principals assignatures pendents de l'agenda política per al futur més immediat.

De l'informe *Sistema d'Indicadors d'Educació de Catalunya* que, com hem indicat anteriorment, publica anualment el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, un dels indicadors més notables per fer-se una idea de les tendències de l'educació a Catalunya és el que descriu el nivell general de formació de la població. A Catalunya i a Espanya, encara ara, hi ha un elevat dèficit de formació. Les dades comparatives no són gaire positives. Així, mentre que el 71% de la població adulta d'edat compresa entre els 25 i 64 anys de la majoria de països de l'OCDE ja ha acabat l'educació secundària postobligatòria, a Catalunya —malgrat la millora dels darrers anys— la mitjana és només del 53% i encara es trigarà temps, bàsicament per raons biològiques, a assolir nivells més propers als de la majoria de països de l'OCDE.

Els resultats educatius estan més influenciats pel que passa fora de l'escola que pel que succeeix dintre de la institució escolar. Dit d'una altra manera: el funcionament de l'escola depèn més d'inputs socials que dels models organitzatius que implanten i les pràctiques educatives que desenvolupen

De tota manera, els matisos, com queda dit, són tan importants com la xifra nua que acabem de donar. Si s'examinen amb més detall els diferents factors recollits sota el rètol de "nivell de formació" i s'observen les sèries històriques, les conclusions són una mica diferents. Per exemple, l'evolució de la distribució de la població d'edats compreses entre els 25 i els 64 anys d'acord amb el nivell màxim de formació assolit és, en aquest sentit, molt aclaridora. El 2004, el percentatge de població d'aquestes franges d'edat que només havia completat l'educació bàsica —en la seva totalitat o en part— s'elevava al 56%, mentre que el 2008 se situava en el 47%, és a dir, 9 punts percentuals per sota. Correlativament, el percentatge de població de la franja d'edat considerada que havia completat estudis postobligatoris creixia des del 44%, on estava situat el 2004, fins arribar al 53% el 2008.

D'altra banda, la millora de la formació dels joves europeus és un element estratègic per aconseguir una societat més cohesionada i una economia més competitiva. Per aquesta raó, un dels punts clau dels acords establerts en el marc del Consell Europeu de Lisboa, de març de 2000, va ser que no passés del 10% el percentatge de joves europeus entre els 18 i els 24 anys que no continua estudiant un cop acabats els seus estudis obligatoris.

Les dades de l'any 2008 corresponents a Catalunya mostren que més del 33,2% dels joves de les edats considerades encara abandona la formació de manera prematura —és a dir, té els estudis d'ESO finalitzats, però no continua estudis posteriors als de l'ensenyament secundari obligatori. L'estudi de l'evolució d'aquest indicador ens mostra, a més a més, que no ha millorat al llarg dels anys i que no ens apropem a la fita marcada per al 2010, ni tan sols ens acostem a la mitjana europea d'abandonaments (situada al 14,8%).

Educació i condicions socials

En aquest ràpid repàs a la situació educativa, voldria fer referència a l'*Informe de la inclusió social a Espanya 2009*, presentat fa poc, en el qual s'analitza la relació que hi ha entre les diferents formes d'exclusió social, l'educació i la salut a Espanya i les seves Comunitats Autònomes. Les conclusions d'aquest document, elaborat per l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU) per encàrrec de l'Obra Social de Caixa Catalunya, posen de manifest que, en les últimes dècades, s'ha viscut una gran expansió del sistema educatiu espanyol, cosa que té el seu reflex més notable, com ja s'ha assenyalat, en l'extraordinari progrés del nivell educatiu de la població.

De l'anàlisi dels dèficits educatius que es fa a l'esmentat *Informe* destaca que el nivell de formació dels progenitors i els recursos culturals disponibles a la llar són dues de les claus principals que determinen els assoliments educatius. El 73% de les persones d'entre 25 i 39 anys el pare dels quals tenia un títol universitari, també el tenen; mentre que només un 20% d'aquells el pare dels quals no tenia cap titulació, l'ha adquirida. Així mateix, la proporció de joves, d'entre els 18 i 24 anys, que no estudien i que no tenen titulació secundària postobligatòria és 5,6 vegades més alta a les llars on el pare té estudis primaris que a les llars on té estudis superiors, i 11,2 vegades més alta quan és la mare la que té estudis primaris davant de les llars on la mare té estudis superiors. Així doncs, queda palès el paper de les famílies per explicar l'abandonament escolar prematur: és 17

punts més alt quan la mare té educació primària que quan té una titulació universitària.

D'acord amb el mateix *Informe*, els climes escolars fonamentalment són el producte del capital cultural i social de les famílies que tenen matriculats els seus fills i filles en un centre. A la llum d'aquestes dades, no sembla ampli el marge de manobra per millorar el rendiment dels estudiants amb reformes dirigides exclusivament o prioritàriament a aspectes "interns" de la dinàmica escolar: organitzatius, didàctics i curriculars.

Aquesta conclusió s'il·lustra en l'Informe mitjançant una simulació estadística on s'estimen els resultats que obtindrien els estudiants espanyols a les proves PISA si el nivell educatiu dels seus progenitors fos equivalent al dels progenitors fin-

landesos i la composició social dels centres fos similar a la del país escandinau. En aquest escenari hipotètic, els resultats dels estudiants espanyols no arribarien als dels estudiants finlandesos, però se situarien bastant més a prop que són ara. Superarien la puntuació mitjana en matemàtiques dels estudiants del conjunt de països de l'OCDE, escalant 15 llocs en el rànquing de països. Un canvi en el mateix sentit dels recursos humans i materials dels centres educatius, així com del nombre d'alumnes per aula, tindria conseqüències molt limitades. Els resultats educatius estan, doncs, més influenciats pel que passa fora de l'escola que pel que succeeix dintre de la institució escolar. Dit d'una altra manera, el funcionament de l'escola depèn més d'inputs socials que dels models organitzatius que implanten i les pràctiques educatives que desenvolupen.

En aquestes circumstàncies, sembla lògic abandonar l'expectativa que el sistema escolar solucioni problemes dels quals només és responsable en una part. Això suggereix, conclou l'informe de Caixa Catalunya, que les intervencions que poden millorar els resultats educatius dels infants i els nois en situació de vulnerabilitat educativa passen necessàriament per donar suport a la funció educativa de les famílies i a d'altres agents socials en l'horari extraescolar. I per equiparar els inputs socials en els centres que suporten les condicions més adverses.

Cal un canvi de paradigma

De tots els indicadors podríem deduir que el sistema educatiu català ha assolit un nivell homologable als països europeus encara que té punts febles fruit de la nostra pròpia història educativa i política. El que es tracta ara es de trobar camins de millora i identificar i mesurar la incidència dels factors contextuals per iniciar polítiques no tan sols educatives de compensació. No cal un ensenyament igualitari i massa homogeni; la solució passa necessàriament per identificar les necessitats dels col·lectius i tractar de manera desigual el que es desigual. Com s'ha vist, el component socio-cultural i econòmic de les famílies és un element clau i hauria de ser incorporada a les polítiques de provisió de recursos i de suport tècnic als centres escolars.

En qualsevol cas la solució no es fàcil donat la complexitat que tenen avui en dia els sistemes escolar i la seva relació amb el sistema social. A un problema complex li calen solucions complexes. El tema educatiu en l'àmbit escolar és un subsistema que no es pot tractar únicament des del seu inte-

rior i que exigeix visions generals dels problemes socials i no tan sols dels educatius. Entre d'altres raons, perquè el món escolar pateix les mateixes contradiccions que el conjunt de la societat, qualificada per Anthony Giddens com a "desbocada". Per això cal observar l'educació des de certa alçada per encertar les possibles solucions als problemes plantejats.

En el seu llibre *Professorat, cultura i postmodernitat*, el professor americà A. Hargreaves afirma: "el major pluralisme, la complexitat i la diversitat comporten la desaparició de les certes ideològiques del passat, els fonaments morals, aparentment sòlids, sobre els quals s'assentava

l'educació, i d'acord amb els quals la gent constituïa la seva vida i mantenia els seus deures i obligacions. En conseqüència, els edificis institucionals que constituïen els sistemes educatius europeus han entrat en una crisi no només institucional, sinó en la definició de les seues propis objectius".

El que Hargreaves qualifica i analitza com a fons de moltes de les perplexitats que vivim es deu al fet que, probablement, el sistema ja no funciona amb els paràmetres amb els quals va ser definit en les societats de la primera i segona revolució industrial, que tenien molt clara tant la funció escolar com les tasques i rols que havien d'executar cadascun dels elements del sistema: el professorat, els administradors de l'educació, les famílies, etc.

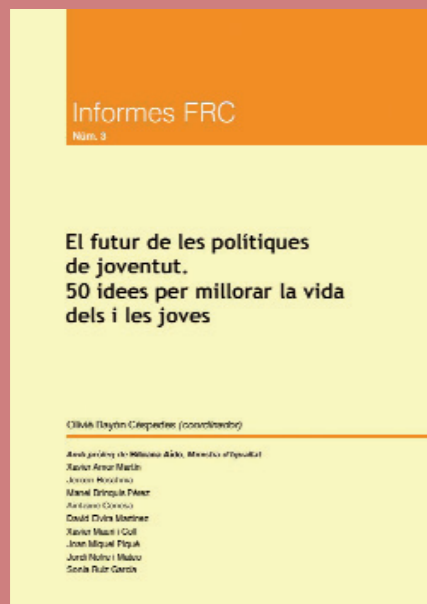
Sóc conscient que aquesta reflexió pot semblar molt superestructural i que ajudarà poc a resoldre les dificultats i els reptes amb els quals pares i educadors s'enfronten cada dia. O que contribuirà poc a trobar explicacions i vies de sortida correctes per superar els punts negatius que marquen els indicadors que hem comentat més amunt. Però, una anàlisi correcta dels problemes de l'educació ha d'abondar-se sent conscients que el model i els paradigmes tradicionals ja no són suficients per comprendre i formular les solucions.

El que sens dubte constitueix un error és pensar que qualsevol temps passat va ser millor i que, per tant, les solucions als problemes han de buscar-se en models educatius i ideologies pedagògiques pretèrites. El que està en crisi és la bastimentada, el paradigma tradicional, tant en les seves formes progressistes com conservadores. El que s'ha de fer és repensar els problemes a la llum dels nous models d'organització social, dels nous sistemes de comunicació i informació, de l'actual concepció i producció del coneixement i, evidentment, de les formes contemporànies d'entendre els valors. ■

El que està en crisi és la bastimentada, el paradigma tradicional, tant en les seves formes progressistes com conservadores. El que s'ha de fer és repensar els problemes a la llum dels nous models d'organització social, dels nous sistemes de comunicació i informació, de l'actual concepció i producció del coneixement i, evidentment, de les formes contemporànies d'entendre els valors

NOVETAT EDITORIAL

EL FUTUR DE LES POLÍTIQUES DE JOVENTUT 50 IDEES PER MILLORAR LA VIDA DELS I LES JOVES

Terçer número de la col·lecció *Informes frc* en què participen professionals i especialistes en polítiques dirigides a la joventut que, des de múltiples perspectives, ens ajuden a tenir més coneixement entorn a la joventut actual i a comprendre millor els reptes a què s'enfronta.

SUMARI

PRÒLEG

Bibiana Aído

INTRODUCCIÓ

Els joves a l'àmbit metropolità de Barcelona. Una proposta de classificació
Jordi Nofre i Mateo

El futur de les polítiques de joventut
Oliví Bayón

L'accés a l'habitatge. L'etern problema de l'emancipació dels joves
Xavier Mauri i Coll

"Joves i ocupació". 8 projectes per a 8 aspectes clau de l'ocupació dels joves
Joaquim Piqué

Generació Einstein: L'art de comunicar amb els joves
Jeroen Boschma

Salut dels joves a Catalunya: diagnòstic i perspectives
David Elvira Martínez

Joventut i gènere: un binomi en transformació
Sonia Ruiz García
Aintzane Conesa

La joventut i la participació ciutadana
Xavier Amor
Manel Brinquis

Glossari: 50 idees per millorar la vida dels joves
Grup de Polítiques de Joventut de la Fundació Rafael Campalans